

Батуринська старовина. Збірник наукових праць, присвячений 300-літтю Батуринської трагедії / Упорядник В. Коваленко. — К.: Видавництво ім. Олени Теліги, 2008. — 512 с.; іл.

Збірник наукових праць "Батуринська старовина", присвячений 300-річчю трагічної загибелі гетьманської столиці, містить студії дослідників з України, Канади, Росії, Швеції та Італії. На підставі нововиявлених та маловідомих документів і матеріалів, зокрема археологічних артефактів, значна частина яких уперше запроваджується до наукового обігу, у книзі висвітлено розвиток Батурина за ранньомодерної доби в контексті історії української козацької держави.

Бибиков С.Н. Древнейший музыкальный комплекс из костей мамонта (очерк материальной и духовной культуры палеолетического человека). — К., 2008. — 128 с. + аудио CD.

Брежк Олена. Відомості про пам'ятки сакральної архітектури на території Київської області. — К.: 2008. — 104 с.

Видання презентує читачам перелік пам'яток сакральної архітектури, що існували у минулі віки на території сучасної Київської області. Ця частина культурної спадщини досить вагома і налічує 115 культових споруд, серед них пам'яток національного значення — 44. Видання ілюстроване фотознімками, а також архівними матеріалами, творами живопису, які зберегли вигляд давніх храмів.

Вечерський В. Гетьманські столиці України / В. Вечерський. — К.: Наш час, 2008. — 320 с. — (Сер. "Невідома Україна").

Книжка присвячена малодослідженому феномену української історії та культури — тим містам, які виконували столичні функції протягом існування української держави у специфічній формі гетьманату — так званої Гетьманщини з 1654 р. до 1782 р. Це автономне державне утворення, що постало в горнілі національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького, відіграло провідну роль у формуванні української національної ідентичності. Адміністративними центрами гетьманської України в ті часи були послідовно міста Чигирин, Батурин, Глухів. Сьогодні вони є основними "віхами національної історії", в них створені національні історико-культурні заповідники. Розповідь про ці міста дозволить спростувати чимало за давнених стереотипів.

Верба І. В. Життя і творчість Наталії Полонської-Василенко (1884–1973): Монографія / Центр пам'ятокназнавства НАН України та УТОПІК. — Ніжин: ТОВ "

Видавництво "Аспект-Поліграф", 2008. — 324 с; іл.

У монографії на основі значного архівного матеріалу і наукової літератури реконструюється життєвий і творчий шлях відомої української дослідниці, співця національної козащини Н. Д. Полонської-Василенко. Її біографія та наукова діяльність як в Україні, так і на еміграції подається на широкому тлі історичних подій, свідком і учасницею яких була вчена.

Дадашов О. С., Татаринів С. Й. Витоки солевидобутку в Донбасі. — 2008. — 72 с.

Довідник найцінніших територій та об'єктів в межах Арбузинського, Доманівського районів Миколаївської області та м. Южноукраїнськ. Серія: Діаманти Бузько-степового біосферного ядра національної екомережі / Під ред. Г. В. Коломієць, Я. І. Мовчана. — К.: Громадська організація "Веселий Дельфін", 2008. — 80 с.

Наведено інформацію про об'єкти, що мають високу природоохоронну, історико-культурну, рекреаційну цінність (загалом близько 400), а також про види флори і фауни.

Звід пам'яток історії та культури

України: Полтавська область, Новосанджарський район / Авт. тексту В. А. Андрієць, І. М. Гавриленко, А. В. Гейко, О. П. Єрмак, Г. П. Заїка, С. Л. Кигим, М. І. Лахижа, В. О. Мокляк, Г. М. Некрасова, О. О. Нестуля, В. А. Павленко. — Полтава: Дивосвіт, 2007. — 178 с.; іл.

Пропонуване увазі читача видання розпочинає серію публікацій "Зводу пам'яток історії та культури України", що знаходяться на землях Полтавської області. Цей випуск присвячений пам'яткам природи, археології та історії, розташованим на території Новосанджарського району Полтавської області.

Звід пам'яток історії та культури України: Полтавська область, Комсомольська міська рада.

Упорядн., наук. ред. Супруненко О. Б. — Авт.: Андрієць В. А., Башкатов Ю. Ю., Бережна В. В., Гавриленко І. М., Каркач Г. Л., Кириченко В. Я., Кулатова І. М., Лісняк В. М., Лямкін В. В., Мироненко К. М., Мокляк В. О., Некрасова Г. М., Поляков В. М., Прибутко О. Є., Прядко А. І., Сидоренко О. В., Стахів М. П., Супруненко О. Б., Шерстюк В. В. — Укл. показчиків: Пуголов Ю. О., Хорєв С. В., Шерстюк В. В. — Укл. схем: Менчинська Т. В., Супруненко О. Б., Тимошук А. І., Шерстюк В. В. — Київ-Полтава: Полтавський літератор, 2008. — 148 с.; іл. + 4 с. вкл.

Пропонуване увазі читача видання входить до серії публікацій матеріалів "Зводу пам'яток історії та культури

ри України”, що знаходяться на території Полтавської області. Цей випуск присвячений пам'яткам природи, археології, історії, монументального мистецтва, котрі розташовані в адміністративних межах Комсомольської міської ради Полтавської області.

Історія запорозького козацтва: в пам'ятках та музейній практиці / Матеріали III всеукраїнської наукової конференції. — Запоріжжя, 2008. — 316 с.

Збірка матеріалів науково-практичної конференції “Історія запорозького козацтва: в пам'ятках та музейній практиці” містить праці з історії запорозького козацтва. Різноманітні за тематикою публікації зібрані в окремих рубриках: археологія, історія, музеєзнавство. В представлених матеріалах досліджується широкий спектр проблем сучасних студій з історії запорозького козацтва.

Історія Української культури у п'яти томах // Українська культура XIX століття. — К.: Науково-виробниче підприємство “Видавництво “Наукова думка” НАН України”, 2008. — Т. 4. — Книга 1. — 1008 с.

У двох книгах четвертого тому “Історії української культури” розкриваються особливості розвитку національного мистецтва, науки і освіти України в XIX ст.

В окремих розділах висвітлено роль української мови і літератури у формуванні та утвердженні культурно-національної ідентичності українства, акцентується значення наукових товариств, університетів і музеїв у становленні національної ідеології та науки, у плеканні самобутнього культурно-мистецького середовища пам'яткоохоронної системи в Україні за умов бездержавності українського етносу.

У томі аналізуються художньо-мистецькі та культурно-освітні процеси в Україні у контексті їх зв'язків з європейськими культурними традиціями.

Історико-містобудівні дослідження Одеси // Тимофійко В. І., Вечерський В. В., Сердюк О. М., Бобровський Т. А.; за ред. Вечерського В. В.; відп. за вип. Сердюк О. М. — К.: Фенікс, 2008. — 156 с.; 249 іл. — Бібліогр.: С. 132–153.

Наукова монографія присвячена історико-містобудівним дослідженням одного з провідних і найсвоєрідніших історичних міст України — Одеси. Вона занесена до затвердженого Урядом Списку історичних населених місць України. Відтак, ландшафт, розпланування, об'ємно-просторова композиція, забудова, пам'ятки та об'єкти культурної спадщини Одеси мають не лише національне, а й загальноєвропейське культурне значення. Метою цього дослідження є забезпечення збереження пам'яток та об'єктів культурної спадщини, традиційного характеру середовища Одеси шляхом розроблення історико-архітектурного опорного плану міста та проекту зон охорони пам'яток, визначення меж і режимів використання територій історичних ареалів міста. У роботі застосовано методи теоретичних досліджень, у т. ч. структурно-генетичного аналізу і синтезу, методи бібліографічних, архівних, картографічних, іконографічних досліджень, а також

методи емпіричних досліджень: натурні дослідження, порівняння та картографування. Результатами цієї роботи є історико-архітектурний опорний план міста та проект зон охорони пам'яток, визначені межі й режими використання територій історичних ареалів міста, рекомендації щодо коригування місцевих правил забудови та збереження традиційного характеру середовища.

Історико-містобудівні дослідження Чернівців / Вечерський В. В., Скібіцька Т. В., Сердюк О. М.; за ред. Вечерського В. В.; відп. за вип. Сердюк О. М. — К.: Фенікс, 2008. — 106 с.; 58 іл. — Бібліогр.: С. 96–101.

Наукова монографія присвячена історико-містобудівним дослідженням міста Чернівці, занесеного до Списку історичних населених місць України, його ландшафту, розплануванню, забудові, об'єктам культурної спадщини. Метою дослідження є забезпечення збереження пам'яток та об'єктів культурної спадщини, традиційного характеру середовища Чернівців шляхом коригування історико-архітектурного опорного плану міста та проекту зон охорони пам'яток, виконаних у 1986 р., визначення меж і режимів використання територій історичних ареалів міста. У роботі застосовано методи теоретичних досліджень, у т. ч. структурно-генетичного аналізу і синтезу, методи бібліографічних, архівних, картографічних, іконографічних досліджень, а також методи суто емпіричних досліджень, такі як: спостереження, натурні дослідження, порівняння та картографування. Результатами цієї роботи є скориговані історико-архітектурний опорний план міста та проект зон охорони пам'яток, визначені межі й режими використання територій історичних ареалів міста, рекомендації щодо коригування місцевих правил забудови та збереження традиційного характеру середовища.

Коваленко О. Глиняні люльки XVII–XVIII століть (за матеріалами Полтавщини). — Опішне: Українське Народознавство, 2008. — 144 с.; іл. (Керамологічне двокнижжя “Люлька в історії та гончарстві України”, книга 1; Академічна серія “Українські керамологічні студії”, випуск 1).

Під час археологічних досліджень у нашаруваннях XVII–XVIII ст. часто трапляються глиняні люльки. Вони рясно представлені в музейних та приватних збірках України. Незважаючи на численність публікацій, присвячених цій категорії історичних пам'яток, донині залишається чимало нез'ясованих питань щодо їх виробництва і побутування.

Дослідження сучасного українського вченого — керамолога, археолога, історика й музеолога — є першим у нашій країні монографічним вивченням термінології, типології, технології виготовлення, особливостей форм і декору люлек, віднайдених у Полтавщині. Воно також містить екскурс у історію поширення тютюництва на дослідженій території, схему опису люлек, прислів'я та приказки зі згадками про виробу для тютюнопаління.

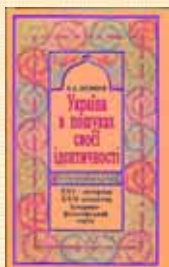

Монографія є першою книгою унікального керамологічного двокнижжя “Люлька в історії та гончарстві

Україні". Її продовження – дослідження відомого українського керамолога, етнолога й музеолога, доктора історичних наук Олеса Пошивайла "Люлька – історичний символ тютюнової колонізації України (концепт етнолог)".

Книга започаткувала видавничу академічну серію "Українські керамологічні студії", яка висвітлюватиме найважливіші наукові здобутки сучасних українських учених у галузі культурної керамології.

Литвинов В. Д. Україна в пошуках своєї ідентичності. XVI – початок XVII століття. Історико-філософський нарис. – К.: Наукова думка, 2008. – 528 с.

Монографія є наслідком осмислення великої за обсягом і складної за змістом літератури – значною мірою першоджерел іноземного походження, що стосуються періоду, який ми розглядаємо (XVI – початку XVII ст.).

Внаслідок історико-філософського аналізу текстів вдалося виявити розмаї ідейних розбіжностей у поглядах тогочасних українських мислителів, яких автор розділяє на чотири ідейні угруповання: православно-консервативне (уособлюване Іваном Вишенським та Йовом Княгиницьким), утраквістичне (репрезентоване діячами братств та Острозького культурно-освітнього осередку), унійне (очолюване Іпатієм Потієм та Іосифом-Вельяміном Рутським) і ренесансно-гуманістичне (у межах якого розвивалася західноєвропейська версія ренесансно-гуманістичної культури). Аналіз цих духовних течій у тогочасній Україні дає можливість відстежити тривалий процес становлення вітчизняної ранньомодерної культури і філософської думки.

Максим'юк М. Пнівська твердиня. 2-е видання, доповнене. – Надвірна: ЗАТ "Надвірнянська друкарня", 2008. – 56 с.

Друге видання книжки "Пнівська твердиня" відомого на Прикарпатті краєзнавця Михайла Максим'юка знову повертає читача в часи XVI-XVII ст. і доповнена новими вислідами історичних джерел про оборонні споруди Прикарпаття. Сторінки монографії познайомлять широкий загал, хто цікавиться і вивчає минувшину нашого краю, з подіями, які пов'язані з Пнівським замком, його розквітом і занепадом, із суспільно-політичними процесами, що відбувалися тоді в Галичині, а також з героїчним опришківським рухом під час непримиренної боротьби проти поневолювачів рідної землі. Автор досліджує воєнні, політичні, духовні і культурні чинники драматичних колізій періоду панування Польщі на території Гуцульщини, фіксує власні висновки про актуальні події історичного минулого на основі архівних документів і широкого кола наукових праць.

Матеріали 7-ї Всеукраїнської наукової конференції "Актуальні питання історії науки і техніки" (м. Київ, 2-3 жовтня 2008 р.) / Центр пам'яткознавства НАН України та УТОPIK – К., 2008. – 268 с.

У матеріалах доповідей учасників конференції з різних регіонів України коротко висвітлені питання, що стосуються актуальних проблем історії науки і техніки: історії наукових організацій та промислових

підприємств і цілих галузей науки і техніки, розвитку наукових та технічних ідей, персоналії видатних науковців та інженерів минулого тощо.

Матяш І. Б. Українські народні думи: дослідження, видання, виконавці: Історіогр. нарис. Бібліогр. покажч. / Укр. н.-д. ін-т архівної справи та документознавства, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, Нац. парлам. б-ка України. – К., 2008. – 240 с.

Видання містить нарис з історії вивчення й видання українських народних дум і бібліографічний покажчик, що охоплює відомості про дослідження та дослідників українських народних дум і кобзарського мистецтва, публікації текстів дум, персоналії найвідоміших кобзарів й бандуристів та їхні музичні інструменти.

Матяш Ірина. Блазень із сумними очима. – К.; 2007. – 164 с. – ("Мистецтво і архіви", вип. 1).

У виданні висвітлено життєвий і творчий шлях видатного українського комедійного актора Миколи Федоровича Яковченка (1900-1974). Видання широко ілюстровано фотодокументами, значна частина яких публікується вперше.

Микола Гоголь: Українська бібліографія / Уклад., упорядкув.: П. Михеда, Л. Гранатович, Н. Кузьменко. – К.: Академперіодика, 2009. – 258 с.

Бібліографічний покажчик містить переклади творів Гоголя українською мовою, що ведуть свій початок від 1850 року – часу першого перекладу повісті "Тарас Бульба", і завершується 2007 роком. Бібліографовані переробки творів письменника призначені для сцени, а також адаптовані для певної аудиторії. Базову основу покажчика складають літературно-критичні праці українських вчених, які були написані в Україні та в діаспорі.

Мокляк В. О. Полтавщина козацька: (Від Люблінської унії до Коломацької ради). – Полтава: АСМІ, 2008. – 264 с.; іл.

Мокляк В. О. Полтавський полк. Науково-популярний нарис історії полку з часу його виникнення до кінця XVII століття. – Полтава: Дивосвіт, 2008. – 112 с.

Пропоноване увазі читача видання висвітлює історію Полтавського козацького полку з часу його виникнення у 1648 р. до кінця XVII ст.

Музейні читання. Матеріали наукової конференції "Ювелірне мистецтво – погляд крізь віки" // Редакційна колегія: Строкова Л. В., Клочко Л. С., Березова С. А., Білан Ю. О. – К.: 2008. – 260 с.

Наукова конференція "Ювелірне мистецтво – погляд крізь століття" відбулася в рамках щорічних "Му-

зейних читань”, започаткованих Музеєм історичних коштовностей України ще у 1993 р. Вже втретє до її організації, крім науковців музею, долучилися фахівці з Центру пам’яткознавства НАН України та Українського товариства охорони пам’яток історії та культури.

У збірник вміщено статті, присвячені проблемам вивчення та збереження культурних цінностей, історії художньої обробки металу, формування музейних колекцій, творчості сучасних ювелірів. Піднято дискусійні питання щодо підробок виробів із дорогоцінних металів. Опубліковано також стендові доповіді, у яких розглянуто нові методи експертизи та застосування їх на практиці.

Непомнящий А. А. Подвижники кримведения. — Симферополь: ОАО “Симферопольская городская типография” (СГТ), 2008. — Т. 2: TAURICA ORIENTALIA. — 600 с. — (Библиография кримведения; Вып. 12).

У монографії на підставі різноманітного кола архівних джерел, які переважно вперше введено до наукового обігу, відновлено історію орієнталістичних досліджень у Криму, у тому числі вивчення та охорони мусульманських пам’яток XIX — першої третини XX ст. Відтворено наукові зв’язки “провінція — центр”, які склалися у середовищі кримознавців, висвітлено розвиток інтелектуального ландшафту кримської провінції.

Палій А. Г. Хортиця — колыска козацтва / А. Г. Палій — К.: ТОВ “ХХІ ст.: діалог культур”, 2008. — 204 с.; іл.

Книга є своєрідним путівником для всіх, кому не байдужі історичне минуле і сучасний стан острова Хортиці як колыски козацтва України.

Аналізується географія, ландшафт і людська історія через вимір такого суспільно-історичного буття як козащина.

Пам’ятки: археографічний щорічник / Держкомархів України. УНДІАСД; Редкол.: І. Б. Матяш (гол. ред.) та ін. — К., 2009. — Т. 9. — 250 с.

До щорічника включено публікації, основою для яких стали архівні документи щодо збереження історико-культурної спадщини, маловідомих сторінок життєдіяльності особистостей сфери архівної справи, мистецтва, кіномистецтва в Україні та за кордоном. В історичному аспекті подано питання підготовки істориків-архівістів.

Пам’ятки і пам’ятні місця, пов’язані з іменем великого письменника Миколи Васильовича Гоголя в Україні. Каталог-довідник / упорядник Калугін Н. М. — К.: Фенікс, 2008. — 128 с.; 100 іл.

У каталозі-довіднику вміщено відомості про пам’ятки та пам’ятні місця, пов’язані з іменем великого письменника М. В. Гоголя, який народився, жив, а пізніше приїжджав до України.

Петльований П., Сенченко Н. Біля витоків вічності / Петльований П., Сенченко Н. — К.: Арапта, 2008. — 312 с.

У книзі багатогранно поєднується історія започаткування Немирівського Свято-Троїцького Ставропігійного жіночого монастиря з документальними відомостями про храми та монастирські святині, з місцевими переданнями про життя подвижників. Перекликаючись з архівними документами, вони відкривають перед читачем цілісну картину земного життя святої обителі.

Піонтковська Т. О., Мосенкіс Ю. Л. “Слово о полку Ігоревім”: фольклорні формули й поетична реконструкція: Посібник до спецкурсу “Живомовні джерела української мови” — К.: Умань: РВЦ “Софія”, 2009. — 56 с.

У посібнику висвітлені зв’язки мови давньої пам’ятки “Слова о полку Ігоревім” і мови української народної творчості. Містить поетичну реконструкцію “Слова о полку Ігоревім”.

Прибега Л. В. Охорона та реставрація об’єктів архітектурно-містобудівної спадщини України: методологічний аспект. — Монографія. — К.: Мистецтво, 2009. — 304 с.; іл.

У монографії висвітлено історичний аспект формування пам’яткоохоронної та архітектурно-реставраційної методики в Україні.

За результатами морфологічного аналізу об’єктів архітектурно-містобудівної спадщини виділено матеріальні складові пам’яток як об’єктів охорони та реставрації, сформульовано поняття історичного середовища як пам’яткоохоронної категорії, висвітлено сутність автентичності об’єктів архітектурно-містобудівної спадщини.

Узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду збереження об’єктів нерухокої культурної спадщини дало змогу визначити сутність поняття “охорона”, уточнити методіку здійснення заходів територіальної охорони об’єктів архітектурно-містобудівної спадщини, визначити сутність архітектурної та містобудівної реставрації, викласти методичні принципи функціональної адаптації пам’яток архітектури.

Монографія розвиває наукові положення архітектурної охоронно-реставраційної методології, створюючи підґрунтя для формування архітектурно-містобудівної пам’яткоохоронної теорії як комплексної наукової дисципліни.

Самойленко Г. В., Самойленко С. Г. Розвиток культури на Північному Лівобережжі України у другій пол. XVII—XVIII ст. — Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. — 241 с.

У книзі вперше у систематизованому вигляді розглядається розвиток основних видів культури на Північному Лівобережжі другої пол. XVII—XVIII ст. (архітектура, освіта, декоративно-ужиткове, образотворче та музично-театральне мистецтво, книгодрукування, літописна та художня література). Книгу адресовано студентам, учителям, краєзнавцям.

Сіверщина в історії України (Матеріали сьомої науково-практичної конференції). — Суми. Видавничий будинок "Еллада", — 2008. — 228 с.

Читачеві пропонуються матеріали конференції: основні доповіді, зроблені її учасниками. Збірник наукових статей висвітлює сучасний стан досліджень у сфері охорони історико-культурної спадщини Сіверщини.

Степовик Д. В. Бібліографічний покажчик: До 70-річчя від дня народження. — К., 2008. — 312 с.; іл.

У бібліографічному покажчику наукових і публіцистичних праць відомого науковця Дмитра Власовича Степовика, який працює в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України понад 40 років, висвітлюється весь творчий доробок ученого майже за півстоліття. Вступна стаття директора Інституту Г. Скрипник окреслює основні моменти наукової біографії Д. Степовика і унікальність його внеску в українську науку.

Студії з архівної справи та документознавства / Держкомархів України, УНДДАСД [редкол.: І. Б. Матяш (голов. ред.) та ін.]. — К., 2008. — Т. 16. — 152 с.

До щорічника увійшли статті з актуальних питань теорії і практики архівної справи, документознавства, джерелознавства, історії України. Зокрема, розглянуто проблеми спільної архівної спадщини, архівної українки, історії документознавства в Україні тощо.

Супруненко О. Б., Мироненко К. М., Пуголов Ю. О., Шерстюк В. В. Дослідження посаду літописної Лтави: Миколаївська гірка. — Київ-Полтава, 2008. — 136 с: іл. 5 + 2 вкл. + 4 кол. вкл. — (Інститут археології Національної Академії наук України. Центр пам'ятокознавства НАН України і Українського Товариства охорони пам'яток історії та культури. Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської облдержадміністрації).

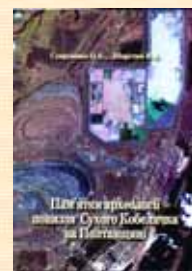

У роботі полтавських археологів вводяться до наукового обігу матеріали науково-рятивних досліджень культурних нашарувань ділянки історичного центру міста Полтави — Миколаївської гірки, яка є невеликим мисом Інститутської гори над мазурівським яром і здіймається над долиною струмка Лтава (Полтавка) край підвищення правого корінного берега р. Ворскла. Охарактеризовані історія археологічного вивчення цієї ділянки та ширшої округи в межах так званого "Нового" міста козацької епохи, отримані в ході розкопок матеріали роменської культури, давньоруського часу (XI–XII ст.), комплекси і знахідки фінальної доби пізнього українського середньовіччя та новітньої епохи. Надається інформація про виявлені артефакти скіфського часу, окремі об'єкти історичної й архітектурної культурної спадщини.

Видання відкриває серію публікацій за результатами охоронних археологічних досліджень в Полтаві останнього десятиліття — "Дослідження посаду літописної Лтави".

Супруненко О. Б., Шерстюк В. В. Пам'ятки археології низини Сухого Кобелячка на Полтавщині: На-

укове видання. — Київ-Полтава: Дівосвіт, 2009. — 104с.; іл. — (Інститут археології НАН України. ДП НДЦ "Охоронна археологічна служба України" ІА НАН України. Центр пам'ятокознавства НАН України і Українського Товариства охорони пам'яток історії та культури. Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської облдержадміністрації).

У дослідженні наводиться опис і культурно-хронологічна характеристика понад 170 пам'яток археології та історичних об'єктів з культурними нашаруваннями археологічного характеру — поселень, місцезнаходжень, курганів, їх груп, курганних і ґрунтових некрополів, розміщених у пониззі невеликої передстепової дніпровської лівобережної притоки — річки Сухий Кобелячок, у межах Кременчуцького і Кобеляцького районів та території, адміністративно підпорядкованої Комсомольській міській раді Полтавської області. Всі ці об'єкти виявлено й обстежено в ході розвідкових досліджень на історичній Кременчуччині, в зоні майбутнього будівництва 4-го відсіку величезної гідротехнічної очисної споруди — хвостосховища для рідких сумішей від збагачення залізорудних порід та кар'єрних ґрунтових вод ВАТ "Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат". Наводиться атрибуція окремих знахідок та їх комплексів, поховальних пам'яток і зразків стародавньої монументальної скульптури.

Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини: Зб. наук. пр. з мистецтвознавства, архітектурознавства і культурології / Ін-т проблем сучасн. мис-ва Акад. мис-в України; Редкол.: В. Д. Сидоренко (голова), В. І. Тимофієнко, О. В. Сіткарьова та ін. — Київ: Фенікс, 2007. — Вип. 4. — 400 с.; іл.

Четвертим випуском щорічника Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України продовжує публікацію наукових розвідок з актуальних проблем дослідження, охорони і реставрації культурної спадщини на перетині архітектурознавства, мистецтвознавства, історії матеріальної культури, культурології та джерелознавства. Як і раніше, перевага надається інноваційним і міждисциплінарним підходам.

Татаринів С. Й., Тутова Н. О. Православ'я Бахмутського краю — погляд кризь століття. — Артемівськ, 2009. — 124 с.

Пропонована читачам книга є першою спробою узагальнення епархіальних та статистичних земських видань, невідомих архівних документів про розвиток православ'я Бахмутського повіту, Катеринославської губернії. Через історію церков автори зробили спробу показати етапи заселення краю та склад населення, його заняття, розвиток основної галузі промисловості — солеваріння. Читач отримає вичерпну інформацію про майже всі храми Бахмутського краю, важку долю церков, священиків у 20-70 рр. ХХ ст. за часів "войовничого атеїзму". Повернуті з небуття яскраві постаті пастирів, меценатів і благодійників, мирян, втрачені культурні та архітектурні цінності краю. Тому видання є одночасно пам'ятокознавчим і культурологічним дослідженням.

Телегін Д. Я. Нариси та замітки з археології: вибрані статті за останні 60 років. — К.: НКПІКЗ, "Фенікс", 2007. — 280 с., 16 с. іл.

До книги увійшли статті та кореспонденції, написані відомим археологом, доктором історичних наук Д. Я. Телегіним протягом 1940–1990-х рр. Переважна більшість з них присвячена таким напрямкам його діяльності, як археологічні дослідження, пам'яткоохоронна діяльність, історія козацтва. У додатках наводиться список основних праць вченого. Видання проілюстроване фотографіями з власного архіву Д. Я. Телегіна та його учнів. Книга розрахована як на науковців, так і на всіх, хто цікавиться вітчизняною історією, археологією та культурою.

Українська академія мистецтв (спеціальний випуск) // Професори НАОМА (1917–2007). — К.: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, 2008. — с. 224.

Пропоноване видання є першою спробою узагальнити відомості про видатних викладачів Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, заснованої 18 грудня 1917 року як Українська академія мистецтва — УАМ, з початку її діяльності до наших днів й таким чином висвітлити цілісну картину історичного становлення та розвитку цього навчального закладу. Багаторічна викладацька діяльність визначних діячів української національної культури, котрі становили основу творчо-педагогічного колективу академії, стала міцним фундаментом, на якому упродовж 90 років здійснюється підготовка фахівців з усіх основних видів образотворчого мистецтва, архітектури та мистецтвознавства. У довіднику наведено понад 250 імен педагогів, удостоєних високих державних відзнак, які мають звання академіка, члена-кореспондента, вченої ступінь доктора або кандидата наук, вчене звання професора або доцента, працювали на посадах ректора, проректора, декана факультету, та інших особистостей.

Усна історія Степової України / Запорізький край. — Запоріжжя: АА Тандем, 2008. — Т.1. — 516 с. (Т.2. — 512 с.; — Т.3. — 492 с.).

Усна історія Запорізького краю репрезентує початок великого циклу усної історії Степової України, яка була записана експедиціями Запорізького наукового товариства ім. Я. Новицького, Запорізьким відділенням Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України та Інститутом усної історії Запорізького національного університету впродовж 1999–2007 рр.

Важливість і унікальність видання полягає в тому, що усна історія є вагомим чинником історичного буття, значущим елементом відносин — побутових, економічних, суспільних і, що головне, — визначальним

механізмом передачі історичної пам'яті і, як наслідок, — елементом ідентичності тієї чи іншої суспільної, соціальної, етнічної групи.

Федорова Л. Д. Діяльність Київського товариства охорони пам'яток старовини і мистецтва зі збереження культурної спадщини України. 1910–1920 рр. — К.: Інститут історії України НАН України, 2008. — 296 с.

У виданні висвітлюються всі напрями діяльності першої спеціалізованої пам'яткоохоронної громадської структури в Україні, яка ставила за мету виявити, облікувати та зберегти пам'ятки культури всіх видів і типів, як нерухомі, так і рухомі. Товариство зробило значний внесок у розробку засад пам'яткознавчої та архівної справи, накопичило цінний досвід практичної роботи з охорони об'єктів культурної спадщини та визначення її системи. Його членами були відомі вчені, краєзнавці, культурні, громадсько-політичні та державні діячі.

Чернігівські старожитності. Науковий збірник. — Чернігів: КП "Видавництво "Чернігівські обереги", 2008. — 248 с.

Перший випуск наукової збірки "Чернігівські старожитності" продовжує публікацію наукових досліджень, присвячених історії, археології, архітектурі і мистецтву давнього, середньовічного і сучасного Чернігова, його економічним і культурним зв'язкам з Візантією, Росією та Білоруссю.

Основу даної збірки складають матеріали VII наукової конференції "Старожитності Чернігово-Сіверської землі в загальноєвропейській культурній спадщині", яку проводив Національний архітектурно-історичний заповідник "Чернігів стародавній" 18-19 жовтня 2007 р.

Черняков И. Т. Что было на месте Одессы? / Иван Черняков, Владимир Романюк. — К.: Автограф, 2008. — 224 с.; ил.

Ця книга — захоплююча оповідь про чудову перлину Чорного моря — Одесу: її зародження, історію, розвиток, а головне — про її далеке-далеке минуле.

Унікальність цього видання у тому, що автори, опираючись на численні джерела, наукові історичні та археологічні дані, ведуть розповідь не від давнини до сучасності, а, навпаки, — супроводжують читача углиб тисячоліть історії цивілізації. Як археологи ретельно й обережно знімають шар за шаром ґрунт, докопуючись до найдавніших городищ і поселень, так і автори "докопуються" крізь віки й епохи до витоків праісторії, до початків зародження людства, що виникло й розвивалося на території сучасної Одщини.